

Başvuru Numarası	: 2021/733
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 24.11.2021/4
Karar Numarası	: 2021/290
Başvuran	: ...
Başvuran Vekili	: --
Muhatap Kurum/Kişi	: ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres	: --

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuran; ... Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunduğunu, Kurumumuza yaptığı mükerrer başvurularda ailesinin İstanbul illinde ikamet etmesi ve vasisi dâhil hiçbir ziyaretçisinin gelememesi nedenleriyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini, nakil talebi gerçekleştirilmediği için ölüm orucuna başladığını ve mağduriyetlerinin devam ettiğini iddia etmektedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranın farklı tarihlere ait 3 başvurusu bulunmaktadır. 28.07.2020 tarih ve 682 başvuru numarası ile kayda alınan başvurusunda ailesinin ikamet ettiği İ... ilinde bulunan bir ceza infaz kurumuna nakil talep ettiğini ve ceza infaz kurumunda barınma koşullarının anayasa ve yasalara aykırı olduğunu; 02.03.2021 tarih ve 312 başvuru numarası ile kayda alınan dilekçesinde nakil talep ettiğini ve bu talebinin dikkate alınmadığını bu sebeple ölüm orucuna başladığını ve son olarak 26.07.2021 tarih ve 733 başvuru numarası ile kayda alınan dilekçesinde ise daha önce yaptığı başvurulara ilişkin kendisine bilgi verilmediğini iddia etmektedir. Başvuru formları ve ekleri üzerinde yapılan ön incelemede, başvurunun esas incelemesinin Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru dilekçeleri ve ekleri doğrultusunda, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından esas incelemesi gerçekleştirilen başvuruda yer alan iddialar ve olgular şu şekildedir;

a) Başvuran çeşitli suçlardan ... Ağır Ceza Mahkemesinin ... tarih ve ... Karar sayılı kararı ile 94 yıl 118 ay 25 gün hapis cezasına çarptırılmış olup ... Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktadır.

b) Başvuran 2016 yılında S Ceza İnfaz Kurumunda barındırılırken ... tutuklularına yer açılması için X Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna oradan Y Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna ardından da halen tutulmakta olduğu Z Ceza İnfaz Kurumuna nakil gönderildiğini, ailesinin İstanbul illinde ikamet etmesi, vasisi dâhil hiçbir ziyaretçisinin gelememesi nedenleriyle yapmış olduğu önceki başvurusunda yer alan nakil talebi çözülemediğinden mağduriyetlerinin devam ettiğini, mağduriyetlerin giderilmediği gerekçesiyle ölüm orucuna başladığını ve gönderdiği resmi evraklara dönüş yapılmadığını iddia etmektedir.

c) Başvuran Y Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil olduktan sonra adı geçen infaz kurumundan İstanbul'a nakil talebi gerçekleşmediği için ölüm orucuna girmiş, 76 gün boyunca süren ölüm orucu süresince idare ile görüşmeler yapmış, görüşmeler sonucunda Z Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakli gerçekleştirilmiştir.

d) Başvuran B...'daki infaz kurumunda da aynı gerekçeler ile ölüm orucuna başlamış, Kurum Müdürleri ile yaptığı görüşmeler neticesinde ölüm orucu eyleminden vazgeçmiştir.

e) Başvuranın ailesinin ikamet ettiği İ... iline yakın bir Ceza İnfaz Kurumuna nakil talebi, Z

Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 12.02.2019 tarih ve ... sayılı, 10.04.2019 tarih ve ... sayılı, 22.05.2019 tarih ve ... sayılı, 19.08.2019 tarih ve ... sayılı, 10.10.2019 tarih ve ... sayılı, 04.12.2019 tarih ve ... sayılı kararlarının konusunu oluşturmuştur. Bu kararlarda; “Kurumumuzda Kanunun, Tüzük ve Yönetmeliklerin bireyselleştirme ve iyileştirme ve yeniden topluma kazandırma ile ilgili hükümleri gereğince adı geçen hükümlünün kurumumuza nakil tarihinden itibaren gerekli çalışmalar yapıldığı fakat hükümlünün aile özleminin ağır bastığı, uzun süre ceza infaz kurumu şartlarında yeniden topluma kazandırma ve iyileştirme aşamasında ailesinin desteğinden yoksun kalmasının en büyük eksiklik olarak görülmesi neticesinde; adı geçen hükümlünün 5275 Sayılı Kanunun ‘Zorunlu Nedenlerle Nakil’ başlıklı 56’ncı maddesi ile 05.06.2015 tarih ve 167 No’lu Genelgenin ‘İkinci Bölüm’ kısmında yer alan 17’nci maddenin 1’inci fıkrası gereğince konumuna uygun ve tekrardan kendine zarar verecek eylemlere girmemesi için ailesinin ikamet adresi olan İstanbul ilinde bulunan başka bir Ceza İnfaz Kurumuna sevkinin gerçekleştirilmesi için kararımızın Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün onaylarına sunulmasına oy birliği ile karar verilmiştir.” ifadesine yer verilmiştir.

f) Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yukarıdaki kararlara istinaden sırasıyla 15.02.2019 tarih ve ... sayılı yazı, 16.04.2019 tarih ve ... sayılı yazı, 31.05.2019 tarih ve ... sayılı yazı, 21.08.2019 tarih ve ... sayılı yazı, 14.10.2019 tarih ve... sayılı yazı, 09.12.2019 tarih ve ... sayılı yazı ile “Kurum içerisinde kaynaklanan herhangi bir sorunu, belirli bir hasmı ve güvenliğine yönelik tehdit bulunmaması, ayrıca çevre illerdeki kapalı ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması, birçoğunda kapasitelerinin çok üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırılması dikkate alınarak, başka kuruma nakli uygun görülmemiştir.” şeklinde cevap verilmiştir.

4. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak, 6701 sayılı Kanun’un 18’inci maddesinin 2’nci fıkrası uyarınca hak ihlali iddiasına muhatap kurum olan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden 24.08.2020 tarih ve ... sayılı ile 28.08.2020 tarihli ve ... sayılı yazılarımız ile görüş talep edilmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün göndermiş olduğu 27.10.2020 tarih ve ... sayılı yazılı görüşte başvuranın iddialarına yanıt verilmiştir. İlgili sayılı cevabi yazıda özetle;

a) ... ilinde bulunan ... Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil talebi üzerine yapılan araştırma ve inceleme sonucunda; 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 54’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (e) bendinde “İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması” ifadelerine yer verildiği, bu nedenle nakil taleplerinin incelenmesinde; kurumun kapasitesi, güvenliği ve hangi suç türüne ait odaların bulunduğu, kişilerin can güvenliğine ilişkin olarak, talepte bulunanın hasım olarak bildirdiği bir kişinin talep ettiği kurumda bulunup bulunmadığı gibi hususlar göz önünde bulundurulduğundan, her talebin uygun değerlendirilmediği,

b) Ülkemiz ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu veya hükümlülerin açlık grevi yapması halinde, sağlık tedbirleri alınarak düzenli kontrollerinin yapıldığı, gerekli tetkik sonucuna göre doktor kontrolünde başta “B kompleks vitaminleri” olmak üzere ihtiyaç duyulan vitaminlerin verilmesi hususunun titizlikle takip edildiği, ayrıca açlık grevi eylemine giren hükümlü veya tutukluların kilo ölçümlerinin de takip edildiği ve sağlık durumu ciddiyet arz eden kişilerle ilgili derhal gerekli işlemlerin yapıldığı,

c) Bu kapsamda da adı geçeninin 09.07.2020 ile 02.09.2020 tarihleri arasında yapmış olduğu ölüm orucu eyleminin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce takip edildiği, bu süre içinde sağlık durumu hakkında herhangi bir olumsuzluk yaşanmadığı yönünde görüş bildirilmiştir.

5. Başvuran daha sonra iddialarını tekrarlayan ve süreç hakkında kendisine bilgi verilmediğini öne süren 19.03.2021 tarih ve ... sayılı ile kayda alınan dilekçesinde özetle: “2016 yılında S.. Ceza İnfaz Kurumunda barındırılırken ... tutuklularına yer açılması için X Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna oradan Y Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna ardından da halen tutulmakta olduğu Z Ceza İnfaz Kurumuna nakil gönderildiğini, ailesinin İ... ilinde ikamet etmesi, vasisi dâhil hiçbir ziyaretçisinin gelememesi nedenleriyle yapmış olduğu önceki başvurusunda yer alan nakil talebi çözülemediğinden mağduriyetlerinin devam ettiğini, mağduriyetlerin giderilmediği gerekçesiyle ölüm orucuna başladığını ve gönderdiği resmi evraklara dönüş yapılmadığını” iddia etmiştir.

6. Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak 6701 sayılı Kanun’un 18’inci maddesinin 2’nci fıkrası uyarınca hak ihlali iddiasına muhatap kurum olan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden 06.04.2021

tarikh ve ... sayılı yazımız ile yazılı görüş istenmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün göndermiş olduğu 08.07.2021 tarih ve ... sayılı yazılı görüşte başvuranın iddialarına yanıt verilmiştir. İlgili sayılı cevabi yazıda özetle;

a) Kurumda yaşandığı iddia edilen hak ihlalleri ve müfettiş görevlendirilmesi talebi üzerine yapılan inceleme ve araştırma sonucunda Kurumda görevli personel tarafından adı geçene herhangi bir kötü muamele yapılmadığı, başvuranın görevliler ve kurum uygulamaları hakkında farklı tarihlerde ... Cumhuriyet Başsavcılığına yapmış olduğu şikâyet başvurularına istinaden, anılan Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatıldığı, yapılan soruşturma sonucunda, ... Cumhuriyet Başsavcılığının 26.08.2020 tarih ve ... sayılı, 15.09.2020 tarih ve ... sayılı, 24.09.2020 tarih ve ... sayılı, 30.09.2020 tarih ve ... sayılı, 30.09.2020 tarih ve ... sayılı ve 22.01.2021 tarih ve ... sayılı kararları ile "Kovuşturmayaya Yer Olmadığına Dair" karar verildiği,

b) Başvuranın nakil talebinin yukarıda bahsi geçen sebeplerle 'uygun' olarak değerlendirilmediği,

c) Covid-19 salgını sonucunda pek çok insanın hayatını kaybettiği, yüksek bulaşıcılığının olması nedeniyle hastalığın, insan sağlığına yönelik önemli bir tehdit olarak kabul edildiği 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca ceza infaz kurumlarında özel önlemlerin alınmasına ihtiyaç duyulduğu, bu nedenle hükümlü ve tutukluların nakillerinin geçici olarak durdurulduğu,

d) Hükümlünün 10.07.2020 tarihli dilekçesi ile ölüm orucu eylemine başladığını bildirdiği, eylemin başladığı tarihten itibaren Kurum doktoru tarafından düzenli ve günlük olarak yeteri kadar şeker, limon ve çay ile birlikte vitamin gıda takviyelerinin ve B vitamini (B1-B6-B12) kompleksinin düzenli olarak verildiği,

e) Hükümlünün 09.07.2020 – 02.09.2020 tarihleri arasında yapmış olduğu ölüm orucu eylemine istinaden hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı, Kurum Disiplin Kurulunun 22.07.2020 tarih ve ... sayılı kararı ile eylemine uygun disiplin cezası verildiği, adı geçenin verilen karara karşı infaz hâkimliğine şikâyet başvurusunda bulunduğu, ... İnfaz Hâkimliğinin 27.08.2020 tarih ve ... Karar Sayılı kararı ile şikâyetin reddine dair karar verildiği, infaz hâkimliği tarafından verilen karara karşı da adı geçen tarafından ağır ceza mahkemesine itiraz başvurusunda bulunduğu, ... Ağır Ceza Mahkemesinin 16.09.2020 tarih ve ... İş sayılı kararı ile itirazının reddine dair karar verildiği, 25.09.2020 – 25.10.2020 tarihleri arasında söz konusu disiplin cezasının infaz edildiği,

f) Bahse konu başvuruda geçen iddialara ilişkin olarak ceza infaz kurumu idaresi ve ilgili personelin görevleri yönünden herhangi bir kusur ve ihmalinin bulunmadığı, yapılan işlem ve uygulamaların ilgili mevzuat gereğince yerine getirildiği ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

a. Ulusal Mevzuat

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde; "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz..." hükmü yer almaktadır.

8. 29/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda Temel İlke" başlıklı 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasına göre "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz."

9. 29.12.2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda temel amaç" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasında; "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır."

10. Aynı Kanun'un "Nakiller" başlıklı 53'üncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre; "Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler."

11. Adı geçen Kanun'un "Kendi İstekleri ile Nakil" başlıklı 54'üncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre; "Hükümlülerin kendi istekleri ile buldukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

(a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri, (b)

Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri, (c) Ceza infaz kurumlarında bulunması gereken sürenin üç aydan fazla olması, (d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması, (e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması, (f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması, (g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması” gerekir.

12. Mezkur Kanun’un “Hükümlünün Kendisine Verilen Yiyecek ve İçecekleri Reddetmesi” başlıklı 82’inci maddesinde; “(1) Hükümlüler, hangi nedenle olursa olsun, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddettikleri takdirde; bu hareketlerinin kötü sonuçları ile bırakacağı bedensel ve ruhsal hasarlar konusunda ceza infaz kurumu hekimince bilgilendirilirler. Psikososyal hizmet birimince de bu hareketlerinden vazgeçmeleri yolunda çalışmalar yapılır ve sonuç alınamaması halinde, beslenmelerine kurum hekimince belirlenen rejime göre uygun ortamda başlanır.

(2) Beslenmeyi reddederek açlık grevi veya ölüm orucunda bulunan hükümlülerden, birinci fıkra gereğince alınan tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen hayati tehlikeye girdiği veya bilincinin bozulduğu hekim tarafından belirlenenler hakkında, isteklerine bakılmaksızın kurumda, olanak bulunmadığı takdirde derhal hastaneye kaldırılmak suretiyle muayene ve teşhise yönelik tıbbi araştırma, tedavi ve beslenme gibi tedbirler, sağlık ve haytaları için tehlike oluşturmamak şartıyla uygulanır.

(3) Yukarıda belirtilen haller dışında, bir sağlık sorunu olup da muayene ve tedaviyi reddeden hükümlülerin sağlık veya hayatlarının ciddi tehlike içinde olması veya ceza infaz kurumunda bulunanların sağlık veya hayatları için tehlike oluşturan bir durumun varlığı halinde de ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

(4) Bu maddede öngörülen tedbirler, kurum hekiminin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak, kurum hekiminin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi hükümlü için hayati tehlike doğurabilecek ise, bu tedbirlere ikinci fıkroda belirtilen şartlar aranmaksızın başvurulur.

(5) Bu madde uyarınca hükümlülerin sağlıklarının korunması ve tedavilerine yönelik zorlayıcı tedbirler, onur kırıcı nitelikte olmamak şartıyla uygulanır.” hükümleri yer almaktadır.

13. Söz konusu Kanun’un “Zorunlu Nedenlerle Nakil” başlıklı 56’ncı maddesinde göre; “(1) Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler.”

14. 05.06.2015 tarih ve 167 No’lu Genelgenin ikinci bölümü “Hükümlülerin Kendi İstekleri ile Nakilleri” alt başlıklı 15’inci maddesinin 11’inci fıkrasına göre; “Başka bir ceza infaz kurumuna nakledilmeleri için veya herhangi bir nedenle açlık grevi ya da ölüm orucu eylemi yapan hükümlü ve tutukluların isteğe bağlı nakil talepleri eylemlerine devam ettikleri ve verilen disiplin cezası kaldırılmadığı sürece değerlendirilmeyecektir.”

15. 20/4/2016 tarih ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9’uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (f) bendine göre “İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”, 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (h) bendine göre “İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

16. Aynı Kanun’un “Kurulun Görev ve Yetkileri” başlıklı 11’inci maddesinin 1’inci fıkrasının (ç) bendinde: “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını ve bu kapsamda resen yürütülen incelemeleri karara bağlamak.” Kurulun görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

17. 24/11/2017 tarih ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “Ön inceleme yapılması” hususunun düzenlendiği 48’inci maddesinin birinci fıkrasına göre, “Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur...”

18. Aynı Yönetmeliğin 49’uncu maddesi altıncı fıkrasında; “Ön inceleme şartlarının bulunmadığının

sonradan anlaşılması halinde de, incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir." denilmektedir.

19. Mezkûr Yönetmeliğin "İhlal kararı" başlıklı 69'uncu maddesine göre; "İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir."

20. Mezkûr Yönetmeliğin "Ret kararı" başlıklı 72'nci maddesine göre; "İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir."

b) Uluslararası Mevzuat

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir; "Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."

22. AİHS'in "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesine göre; "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

23. Sözleşme'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8'inci maddesi şöyledir: "(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. (2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

24. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1988 tarih ve 43/173 sayılı kararıyla kabul edilen, "Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü"nün "Aile mensupları ve dış dünya ile iletişim kurma hakkı" başlıklı 19'uncu maddesinde "Tutulan veya hapsedilen bir kimseye kanunda veya kanuna dayanan bir düzenlemede belirtilen makul şartlara ve sınırlamalara tabi olarak, özellikle aile üyeleri tarafından ziyaret edilebilme ve onlarla haberleşme gibi, dış dünya ile iletişim kurabilmesi için kendisine yeterli imkân verilir." hükmü, "İkametgâhına yakın bir yerde tutulma hakkı" başlıklı 20'nci maddesinde; "Tutulan veya hapsedilen kişi talep ettiği takdirde, mümkün olduğu ölçüde ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapishanede tutulmalıdır." hükmü yer almaktadır.

25. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararının "Yerleştirme ve Barındırma" başlıklı 17.1. , 17.2. ve 17.3. maddelerinde; "Mahpuslar, mümkün olduğunca evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.", "Cezaevlerine yerleştirmede, suçun devamlı takibi, güvenlik ve emniyet gerekleri ve tüm mahpuslara uygun rejimlerin sağlanması ihtiyacı hesaba katılmalıdır.", "İlk yerleştirme ve sonradan yapılacak bir cezaevinden diğerine nakil konusunda, mümkün olduğunca mahpusa danışılmalıdır." hükümleri yer almaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

26. Başvurunun, 24.11.2017 tarih ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 48'inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve bu nedenle mezkûr Yönetmeliğin 49'uncu maddesinin 5'inci fıkrası doğrultusunda inceleme ve araştırma aşamasına geçilmiştir.

27. Başvurunun konusunu oluşturan başvuranın nakil taleplerinin kabul edilmemesi kapsamında kötü muamele uygulandığına ilişkin olarak, Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamına giren iddiaların kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığından Kurumumuzca esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olarak değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır.

28. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. "Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir" (Anayasa Mahkemesi [AYM], Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 37).

29. Her türlü muamele, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi anlamında kötü muamele kapsamına girmemektedir.

AİHM ve AYM, muamelenin 3'üncü madde kapsamına girebilmesi için belirli bir asgari şiddet düzeyine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Asgari şiddet düzeyinin her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Belirli bir durumda failin veya mağdurun durumu dikkate alınarak asgari eşiğe ulaşmadığı tespit edilebilecek bir muamele benzer bir durumda yine aynı açılardan değerlendirilmesi neticesinde somut olayın koşullarında asgari eşiği geçtiği yönde değerlendirilebilir.

30. AİHS, tutuklulara tutukluluk yerlerini seçme hakkı tanımamakta olup tutuklunun ailesinden ayrılması ve uzaklaştırılması, tutukluluğun kaçınılmaz sonucu olmaktadır. Bununla birlikte, bir kişinin ailesinden uzak bir ceza infaz kurumunda tutuklu bulunması bazı koşullarda aile hayatına bir müdahale teşkil edebilmektedir. Zira aile üyeleri için aile hayatının korunması kapsamında tutukluyu ziyaret etme imkânı temel bir faktördür (*AİHM, Avşar ve Tekin, B. Numarası: 19302/09 ve 49089/12 § 60*).

31. AİHM'e göre hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (*Messina/İtalya (No. 2), B. No: 25498/94, 28/9/2000, § 61; Ouinas/Fransa (k.k.), B. No: 13756/88, 12/3/1990; Kučera/Slovakya, B. No: 48666/99, 17/7/2007, § 127*). Bu hakka getirilen sınırlamalar, suç ve düzensizliğin önlenmesi için güvenlik nedeniyle uygulamaya konulmuş olsa da haklı bir gerekçeye dayanmalıdır (*Gülmez/Türkiye, B. No: 16330/02, 20/5/2008, § 46*).

32. Devletin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla iletişimini devam ettirecek önlemleri alması pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olsa da hukuka uygun bir tutulmadan kaynaklanan kaçınılmaz sonuçlar nedeniyle aile hayatı kapsamındaki temasın sınırlandırılması doğaldır. Kamu düzeninin ve kurum güvenliğinin sağlanması yönündeki meşru amaç doğrultusunda ve makul bir gerekliliğin olması durumunda gerekçeleri ilgili ve yeterli şekilde açıklanarak belirli bir süre boyunca söz konusu pozitif yükümlülüğün karşılanmaması da olağan kabul edilebilir. Ancak aile hayatına saygı hakkının gereklerinin mümkün olan ilk fırsatta yerine getirilmesi ve mahpusların ailesiyle olan temasının hızlı şekilde yeniden sağlanması bir gerekliliktir. Bu bağlamda tutuklu ya da hükümlünün aile hayatını sürdürmesini sağlamaya yeterli olacak şekilde yakın derecedeki aile bireyleriyle asgari düzeyde bir iletişim ve temas kurması her durumda sağlanmalıdır. Böylesi bir yükümlülüğün yerine getirilmesi ve tedbirler alınması, aile hayatına saygı hakkı kapsamında devletten beklenen asgari bir gerekliliktir. Birtakım teknik ya da fiziki olanakların bulunmaması, tutuklu ya da hükümlünün ailesiyle asgari şekilde iletişim ve temas kuramamasına gerekçe olarak gösterilemez. Zira mahpusun ailesiyle iletişim kurması her durumda mutlaka yüze görüştürülmesi anlamına gelmemektedir (*Murat Aydın, B. No: 2016/58533, 3/7/2019, § 54-55*).

33. Aile hayatına saygı hakkı kapsamında, tutuklu ya da hükümlünün aile hayatını sürdürmesini sağlamaya yönelik olarak devletin üstlenmesi gereken birtakım yükümlülükler ortaya çıkabilir. Söz konusu pozitif yükümlülükler, somut olayın koşullarına göre tedbirler alınmasını ya da edimde bulunulmasını gerekli kılabilir. Bu anlamda pozitif yükümlülüklerin gereklerinin her olayın kendine özgü koşullarına göre değişiklik gösterebileceği kuşkusuzdur (*AYM, Ahmet Kılıçelli, B. Numarası:2017/31069 20.09.2020 § 47*).

34. AİHM, 23.01.2015 tarihli Vintman davasına ilişkin olarak (*Vintman v. Ukrayna, 28403/05*); AİHS'in, mahkûmlara cezalarının nerede infaz edileceği konusunda bir seçim hakkı tanımadığını, mahkûmların ailelerinden ayrı olduklarını ve ailelerinden uzak olmalarının hapis cezasının bir sonucu olduğunu, ancak, mahkûmun, ailesinin ziyaretlerini zorlaştıracak ya da imkânsız hale getirebilecek denli uzak bir bölgede barındırılmasının, aile hayatına müdahale teşkil edebileceğini belirtmiştir. Mahkeme orantılılık yönünden yaptığı incelemesinde ise; mahkûmun, ailesine yakın bir kuruma transfer talebinin reddi için, cezaevlerindeki aşırı yoğunluğun meşru bir gerekçe olarak öne sürülebileceğini, ancak bu durumda dahi mahkûmun görece daha yakın cezaevlerine nakli hususunun değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aksi halde, yani kişinin nispeten daha yakın bir bölgeye nakli önünde meşru bir engel yokken uzakta bulunan bir kurumda barındırılması halinde, AİHS'nin 8'inci maddesinin ihlali sonucu doğabileceğini vurgulamıştır.

35. Somut başvuruda başvuran B.. ilinde bir ceza infaz kurumunda bulunmakta olup ailesinin İ... ilinde ikamet ettiğini ifade etmektedir. Başvuranın E.. ilinde bulunan bir ceza infaz kurumundan B.. ilinde yer alan bir ceza infaz kurumuna getirildiği düşünüldüğünde, her ne kadar aynı il sınırlarında olmasa da ailesinin yerleşim yerine yaklaştırıldığı ve nakil talebinin dikkate alındığı görülmektedir.

36. Başvuran belirli aralıklarla nakil talebinde bulunmuş İdare ve Gözlem Kurulu talebin uygun karşılanabileceği yönünde karar vermiştir. Bu karara karşı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ilgili ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması, birçoğunda kapasitelerinin çok üzerinde hükümlü ve tutuklu

barındırılması, küresel çapta olumsuz etkileri olan Covid-19 salgını sebebiyle özel önlemlerin alınmasına ihtiyaç duyulduğu, bu nedenle hükümlü ve tutukluların nakillerinin geçici olarak durdurulması yönünde karar alınması ve ölüm orucu eylemine istinaden hakkında disiplin soruşturması başlatılması, Kurum Disiplin Kurulu'nun 22.07.2020 tarih ve ... sayılı kararı ile eylemine uygun disiplin cezası verilmesi sebepleri ile nakil talebinin gerçekleştirilemediğini bildirmiştir. Ancak bu durum başvuranın hiçbir zaman nakil talebinin kabul edilmeyeceği anlamına gelmemektedir.

37. Ayrıca Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 27.08.2021 tarih ve ... sayılı yazısında “*Mümkün olduğunca hükümlü ve tutukluların nakillerinin yapılmaması, nakil yapılması gerekmesi halinde ise daha önce belirlenen Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulunun (...) tavsiyeleri doğrultusunda gerekli tedbirler alınmak sureti ile nakillerin yapılması*” ifadelerini kullanılmıştır. Somut başvuru da başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumundan zaruri olarak nakil olmasını gerektiren bir sebep bulunmadığı, başvuranın İ... iline nakil olma talebinin bu aşamada kabul edilmemiş olmasının meşru ve makul gerekçelere dayanmakta olduğu, bu nedenle hak ihlâline varan bir durum oluşturmadığı değerlendirilmiştir.

38. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki mevcut iddialar kapsamında kötü muameleden bahsedilemeyeceği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, 20.4.2016 tarih ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 18'inci maddesinin 4'üncü fıkrası doğrultusunda Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendi kapsamında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlali olmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 24.11.2021 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Ünal SADE
Kurul Üyesi